

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהן
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ת"ד

תזריע
גליון 99 | תשפ"ב

מעורר בשורו נגע צרעת הוא וראוהו הכהן וטמא
אתו (י"ג ג')

ביאור נפלא מדוע כל טהרת וטומאת המצורע תליא

דייקא בכהן

להבנת העניין מדוע דווקא הכהן הוא אשר מסגיר את המצורע, וכל דיני טהרת המצורע וטומאתו הם עפ"י הכהן, נראה לומר כך, דהנה הנגעים באין על

עוון לשון הרע, אשר הוא תכלית

הפירוד שבין אדם לחבירו, וכמו שאמרו חז"ל (ערכין טו, ב) "ואמר

ריש לקיש, מאי דכתיב אם ישוך הנחש בלא לחש, ואין יתרון לבעל

הלשון, לעתיד לבא מתקבצות כל החיות ובאות אצל נחש, ואומרות:

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל, אתה: מה הנאה יש לך, אומר להם:

וכי מה יתרון לבעל הלשון?"

דהיינו, שבעל הלשון אין לו הנאה כלל מזהויותו, אלא חפץ הוא בהיזק

מצד עצמו, וזהו תכלית הפירוד השייך בין אדם לחבירו, שאדם

כביכול רח"ל נהנה להזיק את חבירו, וממילא ראוי שיתוקן זה

החוטא דוקא על ידי אותו שנאמר בו "הנני נותן לו את בריתי שלום"

(במדבר כה, יב), שהוא ההיפך הגמור, של פסגת מדרגת אהבת

ישראל.

כאשר נרמז במה שאמרו חז"ל, שכהנים אוכלים ובעלים

מתכפרים, והיינו שנחשבים כגוף אחד, והכהנים מכפרים באכילתם

על המביא את הקרבן, וכן מצינו שאמרו חז"ל שסיבת קצבת עונש

גלות להורג בשגגה היא תלויה במיתת הכהן גדול, הוא מפני שלא

ביקש רחמים על בני דורו. (וכבר הארכנו בזה במקו"א, שכמו

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

גזל עכו"ם המצוי תח"י אדם אי חשיב שלו
ורכושו והמסתעף

בשבוע זה באה קמיה לשכת הגזית שאלה מעניינת בהלכות חו"מ (אף שבדרך כלל רואים אנו בעוה"ר שבדיני חו"מ כל אחד עושה דין לעצמו, כמו"כ נפרצו הגדרים, ויש אשר מוציאים הוראות ופסקים בענייני חו"מ החמורים על אף שלא עיינו בזה טובא כפי הנצרך).

דהנה כהיום אפשר דרא, וישנה קופה של צדקה המחלקת סכומים גדולים קודם החג לעניי העיר, ואותם עסקנים מבקשים למלאות טופס (המכונה טופס פולשני עד אשר ישנם הרוצים לומר דזה כבר בגדר מאמר חז"ל מוטב דלא יהבת ליה מיהבת ליה וכספתיה, וד"ל), עם כל הפרטים של שווי נכסיו, והאם יש תח"י רכב וכו' וכו', ואותו אברך טען ואמר דיש תחת ידו שעון זהב ויקרתי מאוד של חברת "רולקס" בשווי עשרות אלפי דולרים, וכיצד הגיע שעון ויקרתי לידו, דכשהיה בצעירותו פחו עליו יצרו, וכשנסע על קברות הצדיקים לר"ה (דבר כשלעצמו ידועה דעת רבינו החרפה בזה) עבר עם חביריו בשדה התעופה של אוקריינא ועשה תרגיל הסחה ב'דיוטי פרי' שם ושלשל שעון זה לכיסו, כיון שתמיד ידע שמותר לגזול מנכרי, אמנם לאחר שגדל ולמד הסוגיא היטיב, עלה בחכתו, שלדעת רוב הפוסקים, 'גזל עכו"ם' אסור, ורצה להחזירו לאותה חנות אבל שמע שאותה חנות נסגרה ואינו יכול לדעת מי הבעלים הנכרי דשם, ועכ"פ השעון עדיין ברשותו.

המשך בעמוד הבא

ואם פרוח תפרח הצרעת בעור וכסתה הצרעת את
כל עור הנגע מראשו ועד רגליו לכל מראה עיני
הכהן (י"ג י"ב)

מבאר כיצד שייך תרי תרתי דסתרי דתליא בראיית
'עיני הכהן'

מפסוק זה למדו חז"ל (נגעים פ"ב מ"ג) כהן הסומא באחת מעיניו, או שכהן מאור עיניו, לא יראה את הנגעים שנא' "לכל מראה עיני הכהן".

ומאידך, מצינו לימוד בגמ' (חגיגה ב' ע"א) על סומא באחת מעיניו שפטור מן הראייה, (עלייה לרגל), וחזינן דעל אף ששני דינים אלו, לכאורה הם שני ההפכים הכי גמורים ששייך, שהרי מצורע משולח משלושת המחנות, כהונה, לווייה, וישראל, וקורא "טמא טמא", אל תגע בי פן קדשתך", ואילו מצוות ראייה היא הקירוב היותר גדול ששייך לפני האדון ה', של 'ביאת מקום' עד להיכן שמותר להכנס, ואפילו הטמאין זבין ומצורעין, שנדחקו בשעה שטומאה הותרה בציבור פטורין. ולמרות שזה שני הפכים גמורים תלויים הם בבירור של ראיית שני עיניו, דכשמהתורה יש דין בירור ע"י שני עיניו, הרי שכבר ליכא נפק"מ אי זה לקירוב הגדול ביותר לרבש"ע, או חלילה לריחוק הגדול ביותר דהיינו הרחקה מג' מחנות, דין שווה לשניהם.

וראה הכהן את הנגע בעור
הבשר ושער בנגע הפך
לכן ומראה הנגע עמק

ביאור הלשון "והראה" את הכהן

מצינו חילוק בלשון המקרא האמור בצרעת עור אדם והבתים נאמר בצרעת עור אדם והבתים, שבצרעת עור אדם והבתים נאמר לשון השייך בגברא עצמו "והראה אל הכהן" האמור בצרעת העור (פסוק יט), וכן "ובא אשר לו הבית והגיד לכהן" האמור בצרעת בתים (יד, לה), משא"כ כאן אצל נגעי בגדים נאמר לשון "והראה את כהן", שמשמעותו שממילא הוא נראה לכהן, ואינו מתייחס אל הגברא, וצ"ב חילוק הלשונות.

ויש לבאר, דהנה מצינו עוד, שחלוק דין צרעת הבגד משאר צרעת, שגם אינו טעון ציפורים וכו', אלא הוא נאסר בהנאה ונשרף, וזהו דין החפצא שנאסר בהנאה וטעון שריפה, ואפשר שזה מפני שאין זה שייך דוקא להבעלים, אלא להחפצא דהבגד גרידא, אשר לפי זה יש לומר, דזהו ביאור לשון המקרא "והראה", שאין זה שייך לבעלים, משא"כ בצרעת עור אדם והבתים, שזהו דין המחייב את הבעלים לעשות כן, לכך נאמר בהם לשון המתייחס אל הגברא.

במזבח נאמר אין מן הדין שיונף מקצר על המאריך, כמו"כ הכהן גדול הוא הממונה על אותו "מאריך", הרי שענין הכהונה הוא תכלית הקירוב שבין אדם לחבירו, וממילא מתבאר שפיר דווקא ע"י הכהנים בא התיקון ללשון הרע שהוא תכלית הפירוד שבין אדם לחבירו.

ובזה יבואר עוד, דהנה אמרו בגמרא (זבחים קב, א) לגבי צרעתה של מרים, דאף למ"ד שמשה רבינו כהן היה, מ"מ לא היה יכול להסגיר את מרים, מפני ש"אהרן ובניו" כתובים בפרשה. ולפי מה שנתבאר יתפרשו בזה דברי הגמרא, שבענין המצורע התיקון המושלם הוא לבא למדרגת "אוהב שלום ורודף שלום", ולכך בעינן שתהא דוקא על ידי אהרן ובניו, שבהם משמשת מדה זו, של שלמות אהבת ישראל, ולא סגי בכהונה גרידא שאינה מזרע אהרן.

והפגד כי יהיה בו נגע צרעת, בְּכַגֵּד צֶמֶר או

בְּכַגֵּד פְּשִׁתִּים.... נגע צרעת הוא, וְהָרָאָה אֶת הַכֹּהֵן

(י"ג מ"ז מ"ט)

דעת

חכמה ומוסר

כיצד נתן מרן הגר"ח לאחינו ה"ה בן רבינו יבדלחט"א תפילין יקרות ערך מן המובחר שבנכסיו
 שח גיסו של רבינו הלא ניהו הגאון המופלא רבי אליעזר רוט שליט"א את אשר שמע מכבוד חותנו הגאון הגדול הגר"י זילברשטיין שליט"א, היות ובשנים הראשונות למגוריו של רבינו כאן עיה"ק טבריא, עדיין לא היו מוסדות לימוד אשר תאמו לרוחו של רבינו, ונאלץ לשלוח את ילדיו ללמוד בעיר התורה 'בני ברק', ובשנים ההם עדיין לא היה בנמצא קו אוטובוס ישיר בין ב"ב לטבריא, והיו נצרכים כל הנוסעים להתם, לנסוע דרך תחנה מרכזית עפולה וכו', ובתקופה ההיא היה מתיחות בטחונות, וכך אירע שבנו חביבו של רבינו ה"ה הרה"ג רבי רפאל קוק שליט"א (מעיה"ק ירושלים), ירד מהאוטובוס בתחנה מרכזית בעפולה, לתחנת ביניים, והתעורר חשד למחבל באוטובוס וכו', אדהכי והכי האוטובוס איננו וגם התפילין שלו שהיו מונחים באוטובוס, אינם, וכשהגיע לב"ב בא לסבו הגר"י שליט"א בדמעות וסיפר לו את אשר אירע עמו, ובאותו שבוע כשלמד חברותא עם גיסו מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זלה"ה, סיפר לו את אשר אירע לנכדו, ותיכף אמר הגר"ח מה הבעיה יש לי תפילין מיותרות של אדוני אבי מרן הסטייפלער זיע"א, אתן לו אותם עד שישגי תפילין אחרות, והגר"י השיב היתכן תפילין כאלו יקרות לתם לבחור בר מצווה, נענה הגר"ח ואמר בפשטות הלא כל מצווה צריך לעשותה מן המובחר שבנכסיו, ותפילין אלו הינם המובחר שבנכסיו, וכך הביא לו הגר"ח את התפילין למשך תקופה ארוכה עד שהשיג תפילין אחרות.

ברכת מזל טבא וגדיא יאה קמיה רבינו המנורה הטהורה הכהן הגדול מאחיו שליט"א

לרגל השמחה השרוי' במעונו באירוש נכדתו שתחי'

בת חתדב"נ הגאון רבי רפאל הכהן קוק שליט"א מנהל הת"ת 'חמדת התורה'

עב"ג הבחור המצויין והנעלה אשר שם ימים ולילות בשקידת התורה ומופלא במידותיו ובהארת פניו לכל אחד ואחד

כמוהר"ר הגרמ"מ אפשטיין שליט"א

יתן ה' את ביתם כבית פרץ בישראל

המברכים נאמנה

חו"ר המכון -----רבנן ותלמידהון

אמנם מצינו באבהע"ז (סימן כ"ח) דפוסק שם הרמ"א, דהמקדש בגזל הגוי מקודשת, וא"כ לכאורה נתבאר דסמכין על הפוסקים, שגזל עכו"ם הוי שלו, וכבר עמדו עליו הפוסקים שם, ואמר רבינו דגם ממקום זה לא קשה, ואפי' אם נימא דהרמ"א ס"ל כהפוסקים דגזל עכו"ם מותר, דהרי ידוע מהא"י, דאפי' להנהו דס"ל דמותר גזל עכו"ם, לא קנאו הגזול, רק דליכא עליו חיוב השבה.

ואין להקשות א"כ למה המקדש בגזל הגוי מקודשת, דבזה שייך לומר ע"פ שיטת התוס' במרובה, דשינוי רשות קונה, כיון דבהתירא אתי לידיה, וא"כ גם הכא הגיעו הקידושין ליד האשה בהתירא, דהא אינו מחויב להחזיר הגניבה לגוי, אבל לגבי הנושא דידן, אינו נקרא שלו קודם שיצא מרשות הגונב.

ואפי' אי נימא כדעת הרמב"ם שמשמע דלא ס"ל כהתוס', בסברת קנין שינוי רשות, וס"ל דהשינוי רשות מועיל רק עם יאוש, והיאוש הוי חלק מהקנין של השינוי רשות, ויאוש בעכו"ם הרי לא שייך, אפשר לומר דאפי"ה לא קנה היהודי שגנב מהעכו"ם, ואעפ"כ חלין הקידושין, משום דהוי כזוטו של ים, דהרי אין עליו חיוב השבה, ואינו מחויב להחזירו, והרי נאבד מכל אדם, והוא עצמו אינו קונה, משום שהוא הביאו למצב שיהא נאבד מכל העולם, אינו יכול לקנותו במעשה הזה, (וכמו שפירשו המפרשים בגזלן שמאיים על הנגזל, ומשום כך מתייאשין הבעלים דבוודאי אינו קונה הגזלן ע"י יאוש זה שעשאו בידים, ודו"ק).

ולכן להלכה ס"ל לרבינו, דאינו צריך להצהיר לוועדת הצדקה הנ"ל, על גזל העכו"ם המצוי תח"י ושווי רב, ואפי' לדעת הרמ"א שלגבי קידושין חלין הקידושין.

שפה לנאמנים - המשך

ועתה שאלתו בפיו דהיות וישנם פוסקים דגזל עכו"ם מותר, וא"כ קנה בגניבתו את השעון היקר, והוי שלו, וא"כ בכה"ג צריך הוא מספק להודיע לאותה קופה של צדקה, שיש לו תח"י רכוש ששווה הון רב, דלא גרע מרכב יקר וכדו', או היות ולמעשה אינו משתמש בזה ביום יום, אלא שוכב בארון כאבן שאין לה הופכין, וכן היות ופוסקים רבים סברי, שאסור לגזול מגוי, א"כ אין זה שלו, ובכה"ג לא יצטרך להצהיר על זה באותו טופס לקופה של צדקה.

ונתפעל רבינו עד למאוד משאלה זו ואמר, שלשאל שאלה כזו מגיעים רק מיר"ש אמיתית, (על דעתו של רבינו בסוגיות קופות הצדקה נאריך בעז"ה במקום אחר, ברם זכור אותו האיש לטוב, אחת מהקופות פעה"ק טבריא, דאשתקד בערב פורים, אתא קמיה רבינו, וביקשו לכתוב לו מכתב תמיכה ועל כך שיוצא בזה יד"ח מתנות לאביונים, ורבינו לא אבה לכתוב בלשון הזו, אלא בלשון אחרת שפחות היתה נעימה לאותו עסקן בכל זאת פרסם דברי רבינו ככתבם וכלשונם, ולאחר ימי הפורים ההם אמר, שראה ס"ד מיוחדת ב'קופה' באותה שנה, שלא היתה בשנים עברו), ולהלכה למעשה נטתה דעת רבינו לומר דבוודאי אין צריך להצהיר על כך, שהרי להלכה פסקינן דאסור לגזול מעכו"ם, (חו"מ סימן שמ"ח ה"ב) וא"כ אינו שלו, [ואכן אמר לו רבינו דאפי' שאינו יודע של מי הוא צריך לעשות בזה צרכי רבים ואכמ"ל].

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
 רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
 מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

